

ERDÉSZETI LAPOK

Az országos Erdészeti-Egyesület

K Ö Z L Ö N Y E.

Kilenczedik évfolyam. VII. és VIII. füzet. Julius. Augustus 1870.

Máramaros- Ungh- és Liptómegeye kincstári erdősegeiről.

DIVALD ADOLF m. k. osztálytanácsos jelentése a pénzügyministerhez.

(Folytatás.)

Fenyőfa-értékesítés.

Előfeltételek.

Hogy a termés értékesíthető legyen, mindenekelőtt annak learatását és bizonyos rakhelyekre való szállítását kell biztosítanunk, egyrészt a munkaerő szaporítása és a meglévőnek belterjesebb kiaknázása, másrészt pedig a közlekedési utaknak megfelelő karba helyezése által.

a) Munkaerő.

A faejtésre és a fának az illető vizek partjaira való leszállítására oly munkaerőt elállítani, mely a fokozandó termelésnek is megfelelő legyen, nem lesz nehéz, ha először az ottani állandó munkaerő lehetőleg szaporíttatik és másodsor, ha itt is megengedtetik az, a mi más kerületekben is czélszerűnek bizonyult; hogy e munkák egyes vállalkozóknak adassanak át és ha e mellett intézkedés történik, hogy ily vállalatokból a zsidók, ha a megszabott feltételeknek különben megfelelnek, csupán vallásuk miatt ezentul kirekeszthetők ne legyenek.

A vállalkozókra nézve csak azt említem föl, miszerint a

hátrányok, melyek azok hiányában nagyobb erdőgazdaságokat illetőleg elkerülhetlenek, itt csakugyan nagy mértékben érezhetők.

A kezelő erdészek ugyanis annál fogva, hogy minden egyes munkás sokféle tartozásait folyvást nyilvántartani, s azok mindenikével külön beszámolni kénytelenek, majdnem egészen csak az íróasztalhoz vannak kötve; az erdő ellenben, és ott a munka vezetése és felügyelete rendszeren az erdőőrökre van bízva, a kik ily kötelességet megfelelően teljesíteni csak ritkán képesek és nem mindig hajlandók. A soknemű tartozások könyveinek vezetése; az előlegeknek minden egyes munkás számára szükséges gyakori utalványozása; a roppant terjedelmű bérjegyzékek készítése mind megannyi oly munkát képeznek, melyet másra bízni az erdész nem merhet, miután az e részt előfordulható hibák rendszeren pénzbeli veszteséggel járnak, melyet rajta vagy örökösein minden irgalom nélkül meg vesznek.

De a netalán pár száz forint ellenében fölmerülhető sok ezernyi hátrányok, melyek abból keletkeznek, hogy a munkás kint az erdőben szakképzett vezetés és felügyelet nélkül dolgozik, rendszeren az általános viszonyok rovására jegyeztetnek mert ily károkat biztos számokban kifejezni s így ezekért valakit személyesen felelőssé tenni csak a legritkább esetekben lehet. Természetes tehát, hogy az erdész, miután mind a két rendbeli munkát megfelelően elvégezni nem mindig képes, annak szenteli főfigyelmét, melynek elhanyagolásából személyére nézve közelebb veszély vagy hátrány következhetnék be; azt pedig másra bizza, melyben a mulasztás főleg és legtöbb esetben csak a kincstárra nézve káros.

De ha elismertetik, hogy a munkának sok esetben vállalkozók útján való végeztetése általában véve nemcsak megengedhető, hanem előnyös, sőt szükséges is lehet: úgy az ily vállalatokból valakit csak azért kizárni, mert zsidó — a mai kor uralkodó eszméivel és a polgárok törvényes egyenjoguságával

össze nem egyeztethető. Az ebbeli elfogultság leginkább azzal palástoltatik, miszerint e kirekesztés most még emberiségi szempontból szükséges; mert ha a máramarosi munkás egyszer az ottani zsidók kezei közé kerül, menthetlenül veszve van. —

Ez állítást azonban azok után, a miket ott tapasztaltam, helyesnek nem ismerhetem el; bárha megvallom, hogy oly vakbuzgó, piszkos és oly kevés rokonszenvet gerjesztő népet, mint a minő a máramarosi zsidó, látni még egyebütt sohasem volt alkalmam.

Az orosz és oláh munkás ugyanis Máramarosmegyében körülbelül 80 év óta folyvást közvetlenül kincstári tisztek által szegődtetik, és keresete neki azok által kezébe fizetettik; a zsidó minden vállalatból, mely erdei munkára vonatkozott, folyvást és teljesen kivolt rekesztve. Es ime — a nép, melynek oly mérhetlen kereseti tere van szegényebb, mint a templom egere. A legkezdetlegesebb módon összetákolt és nevetségesen apró viskókban, melyek födelét patakkövekkel odaszoritott léczek tartják össze, és melyekben ember és marha, meg baromfi vegyest lakik, a legközönségesebb kényelemnek még csak nyoma sem található; butort, ágyat, vagy ha az van is, benne párnát hasztalan keresnénk. De élelmezése is a lehető legsilányabb, miután ez az év legnagyobb részén át málé- és bűdös pálinkából áll. Mind ez nem azért van így, mert a népnek nem lehetne elegendő keresete, hanem mert őseredeti vadságában az szebb állapotnak még csak szükségét sem látszik érezni, és mert arról, hogy más életmód mellett különben is jobban érezhetné magát, sejtellemmel sem bir.

Ennek bizonyítására felhozni bátorkodom, hogy ez osztály kivételesen vagyonos családjai, olyak, kik 30—40 ezer forint értékkel birnak, ép úgy élnek, mint a szegények. Ismételnem bátorkodom tehát, hogy e nép nem azért teng oly állati elhagyottságban, mert fejlettebb állapotnak megfelelő életreva-

lót nem könnyen kereshet, és nem is azért, mert keresete legnagyobb részét a zsidó csalja el tőle, hanem mert a jólét munkára serkentő vágya benne teljesen hiányzik, és mert többet keresni, mint a mennyi a megszokott ronda életmód folytatásához szükséges, az semmi áron sem hajlandó. Ennek megfelelően pedig az ottani orosz és oláh népet, a midőn az tengerit olesón kaphat, munkára bírni egyáltalában csak fokozott árak mellett lehet; és ha az ily időben egy napi munkával annyit kereshet, a mennyivel egy hétre való malé beszerezhető, akkor nincs hatalom, mely őt a hét többi napjain munkára bírhatná. Ily viszonyok között nem csoda, ha az erdőbirtokos Isten csapásai és szűk évek után sopánkodik; de másrészt meg nincsen ok az izraelitákat az illető vállalatokból kizárni, sőt azok elfogadása nemcsak az erdőbirtokosnak, de egyenesen a népnek is érdekében van; mert valószínű ugyan, hogy a zsidó mint vállalkozó, a nép keresetének jó részét magának fogja tartani, de ismert eszélyességénél és számítás tehetségénél fogva e mellett okvetlenül mindig fog annyit juttatni a munkásnak is, a mennyiből az naponként megélhet; még pedig úgy a mint azt megszokta, mert rozszabbul élni már semmiféle viszonyok közt sem lehetne.

De éppen azért, mert a vállalkozó többet, mint a mire naponként szüksége van, jobb árak mellett sem juttatna e népnek, ez napi élelme megkereshetése végett csakugyan kénytelen volna minden nap dolgozni, s így a birtokos lassanként állandó és biztos munkaerőhöz jutna, a nép pedig a tartós munkát megszokná, és papja meg tanítója föladatát képeznék őt felvilágosítani arról, miszerint a Diogenesek kora lejárt, és hogy az életnek anyagi és szellemi igényei vannak, melyek kielégítése az egészség fönntartása s az életnek megnyujthatása végett is mulhatlanul szükséges. Egyszer ez öntudatra ébredve, a nép is csakhamar be fogja látni, miszerint keresetének egy részét sokkal ezélszerűbb lesz ily igények kielégítésére

fordítani, mint azt oly akár zsidó, akár keresztény vállalkozónak juttatni, a ki a megérdemlett nyereségen túl akarna tőle valamit kicsikarni. Eleven példa erre az ugyanott megtelepült német- és magyar-ajku lakosság, melynek falui rendes házak egyenes soraiból állanak, és a hol az épületek belsejében is a legnagyobb rend és tisztaság uralkodik. A szobák deszkapadlózata fehérre surolva, az ágyakban a szoba tetejéig érő párna, dunna, paplan, himzett patyolattal vagy vászonnal bevonva; konyhája csillogó edénnyel teli és étkezése olyan, hogy abban a legműveltebb ember is résztvehet. Pedig ezeknek is csak oly keresetforrásaik vannak, mint a főntemlitetteknek; de régóta van művelt jó papjuk meg tanítójuk, és józan neveltetésük őket sokkal biztosabban védi meg bárki zsarolásai ellen, mint azon indokolatlan védrendszer, mely a zsidók kirekesztésével egy sötétebb korban fölállított, de mai nap már fönn nem tartható.

Mindezeknél fogva az igazgatóság utasított, hogy az állandó erdőmunkások számát telhetőleg szaporítsa, és hogy az erdei munkát, a hol és a mennyiben ezt czélszerűnek hinné, vállalkozóknak adja át, kikre nézve a vallás, kérdés tárgyát egy esetben sem képezheti.

Szállítás.

A munkaerő szaporítása és annak bármi okszerű kiaknázása itt azonban csak úgy vezethet czélhoz, ha egyszersmind a vízi utak megfelelő karba helyezéséről gondoskodunk.

A kincstári erdőhivatalok mindenike ugyanis igen vízdús patakokkal, sőt folyókkal van megáldva, de azokon évenként többet, mint eddig, kiszállíthatni biztosan még sem fogunk, a míg ez utakat megfelelő karba nem helyezzük; azok szabályozása körül más rendszert nem követünk, és a míg arról nem gondoskodunk, hogy elegendő számmal legyenek vízfogóink, melyek arra hivatvák, hogy nyári időben az uszapatakok és

folyók vizállását megfelelően, és a kiszállítandó tömeghez aránylag elég gyakran emelni segítsenek.

Jelenleg ugyanis a folyók medrei csak annyira vannak kitisztítva, azokból a sziklák csak oly mértékben kirepesztve és eltávolítva, miszerint sok helyütt, s ennél fogva egyáltalában is tutajozni csak aránylag igen nagy vizállás mellett lehet. De e patakok egyes és néha igen hosszú vonalain ismét a víz esése oly rohamos, miszerint ott főleg nagyobb vizállás mellett csak a legvakmerőbb tutajosok bátorkodnak kormányozni; ez pedig magábanvéve is elég az eddigieknél sokkal nagyobb tömegek kiszállítását akadályozni. Most ugyanis a völgyek hátsujában, hol e veszélyes vonalok leginkább fordulnak elő, főleg csak az egyes kerületekben megtelepedett magyarok és németek tutajoznak azon pontig, honnét a szállítás már könnyebben eszközölhető. De ezek sokkal kevesebben vannak, mint a félnélkebb orosz oláh tutajosok, s így az utóbbiak nagyobb számának sem lehet hasznát venni; mert ha például az erdei rakhelyekről Királymezőig csak 200 ember mer tutajozni, ugy semmi haszna, ha Királymezőről Bustyaházáig 1000 áll rendelkezésre, miután ezek közül is csak annyit vehetni igénybe, a mennyi az előbbieket által kiszállított tömegnek megfelel; míg ellenben az említett hátrányok eltávolítása után az egész vonalon mindaz 1200 ember leendő folyvást elfoglalható.

A máramarosi vizek szabályozása módjának második árnyoldala az, miszerint e részt soha sem különböztették meg azon vonalakat, melyek földadata örök időre folytonos használatban állani, azoktól, melyek csak néhány évre szükségesek, a meddig ugyanis a vágások az illető völgyben tartanak; és melyek azontul az új erdők vághatóságának koráig, tehát 80—100 évig fölöslegesek.

E megkülönböztetés elmulasztása pedig olyképp nyilvánult, miszerint az összes vízi építkezések nagy készültek, mint-

ha valamennyi vonalon csak rövid időre számított használatról lett volna szó.

A költségesebb beruházásoktól való idegenkedés, mely a kincstári erdőkezelés előbbi korszakát általában jellemző, és melynél fogva mindenütt csak rövid időre számított, de lehető legolesőbb tatarozással iparkodtak segíteni, mert a tartós, de költségesebb beruházások hasznát bevárhatni nem vélték, gyümölcseit itt is megtermé.

Ennélfogva ugyanis minden valamivel nagyobb árvíz májdnem az összes vízépitményeket elsodorta vagy legalább úgy összerongálta, hogy a tutajozásnak ily elemi csapás után hetekig és gyakran hónapokig is kellett szünetelnie; míglen ha a fővonalok vízi építményei szilárdan lettek volna alkotva, az árvizek következményeit gyakran néhány nap alatt lehetett volna helyreütni és a tutajozást ismét folytatni.

Igy azután nem állhattak volna be oly esetek, mint például a tavalyi, hol az augustushavi árvíz rongálásai következtében az egész munkaerő 2 hónapig volt a vízi utak helyreállításával elfoglalva; a mikor új árvíz jött és a teljesített munka nagy részét ismét semmivé tette.

Ily esetek pedig nemcsak hogy évenként sokkal nagyobb összegeket vesznek igénybe, mint a minőt a legszilárdabb építkezés költségeinek törlesztési részlete képezhetne, de azontul a termelt fa eladatlanul az erdőben marad, és e rengetegek közvetlen közelében élő lakosság alig tűrhető fahiányban szenved.

Az igazgatóság tehát felszólíttatott, hogy tekintettel a gazdaság czéljára, melyet elérni csak az egész évi termelés mindenkori biztos kiszállítása mellett lehet, a vízi utak szabályozására, a medrek kitisztítására, a rohamos esések mérséklétére czélzó, és nevezetesen oly terveket és költségvetéseket terjesztszen föl, az illető összegeket a legközelebbi költségelősitvénybe is fölvévén, melyek szerint az állandó használatra

szánt vízi utakon a szükséges építkezések lehető legszilárdabban legyenek eszközölhetők.

A folyóknak fentjelölt szabályozása azonban még nem elegendő az egész fatermés leszállítását minden évben biztosítani; mert a víz nyáron át rendszeren oly csekély, miszerint azt tutajozásra csak úgy használhatni, ha az megfelelő fokig vízfogókban gyűjtött vízzel emeltetik.

Ily vízfogó Máramarosban jelenleg 20 létezik; de ezek sem számra, sem köbfogatra nézve nem elegendők, az összesen 58 mértföldnyi uszapatakok vizét annyiszor kellően emelni, a hányszor erre szükség van, hogy a mostaninál több mint kétszer nagyobb tömeg legyen kiszállítható.

A mostani vízfogók mellett ugyanis júniusban már csak négyszer, július, augusztus és szeptember hóban már csak kétszer lehet hónapanként tutajokat vízre bocsátani; és ha utközben a meder szabálytalansága, a tutajos ügyetlensége, vagy szerencsétlenség folytán valamely tutaj a patakot elzárja és torlódás áll be, melyet gyorsan elbontani nem lehet: akkor a víz használatlanul foly le s új két hétig kell várakozni, míg a vízfogók megtelnek s a talpak ismét lebegőkké tehetők.

E hiányon tehát szintén segíteni kell, még pedig néhány vízfogó építése által, e célra kitűnően alkalmas pontokon, melyeket a helyszínén megvizsgálhatni volt alkalmam. Ily vízfogók nevezetesen szükségesek:

a királymezői kerületben:

1. a bruszturai pagony „Jablonicz“ nevű völgyében. E vízfogóra szükséges összeg a f. évi költségvetésbe föl van véve;
2. a dombói pagony „Kraszna-Ozora“ nevű völgyében, megfelelő előviz helyreállítása végett;

a rahói kerületben:

1. a tiszesorai pagonyban a Tiszesorai és Absinecz összefolyása alatt. E vízfogó építését a múlt évi augusztus hó 23-án

dühöngött vihar, mely e vidéken 1.582,600 darabb fenyőt döntött halomra mulhatlanul szükségessé teszi, nehogy e fák legnagyobb része veszendőbe menjen. Jelenleg ugyanis e vidékről a legjobb esetben is legfeljebb 100,000 darab fenyőt tudnak letutajozni egy év alatt; a fentebbi mennyiség leszállítása végett a mostani segédeszközökkel legalább 15 évre lenne szükség. De a luczfenyő, kergében fekvé, legfeljebb három évig marad ép, s ha az ily tömegekben rakáson rothadna, nemcsak a fekvő fa menne kárba, hanem a fenyőszű keletkezésének és szaporodásának ily bő anyaga mellett még a főnálló erdők is veszélyeztetve lennének. Ily viszonyok között kötelességemnek ismertem e vízfogó építésének azonnali megkezdését a helyszínén elrendelni, és azonfelül egy gőzfűrész megrendelését is megengedni, mert a föntkitett roppant tömeget még az új vízfogó segítségével sem lehetne elég gyorsan leszállítani, s így annak, vagy legalább legnagyobb részének megmentésére nem maradott egyéb hátra, mint arról gondoskodni, hogy a fák jó része mielőbb lekérgeztessék és tutajokba kötve leszállíttassék, a többi pedig mielőbb felfűrészeltessék és kellő raktárolás mellett a patak mentében elhelyeztessék, hogy azal annak idején a lemenő talpak megterheltessenek.

A szóban forgó vizgát körülbelől 40,000, és a fűrész vagy 50,000 forintba kerülend; oly összegek, melyek a különben odavesző fa értékének egy részében is bő fedezetet találандnak.

A fetebbi 90,000 forint különben az 1870-ki államköltségvetésbe utólagosan fölvetetett és az országgyűlés által jóvá is hagyatott.

A rahói erdőkerületben kell még vízfogó:

2. A lazescsinai pagony „Kozmicsek,” és
3. a luhi pagony „Haverlova“ nevü völgyében; végül

a vissói erdőhivatal kerületében:

a fajnai pagony „Wasserbach“ nevü fővölgyén Makerlón.

Az elősorolt vízfogók közül azokra, melyek az 1870-ki költségvetésben nem foglaltatnak, a szükséges összegek az 1871-ki előirányzatba lesznek felveendőek.

Rakhelyek.

A vízi-utak föntjelölt módon eszközölt szabályozása, és a még szükséges vízfogók felépítése után meg leend a lehetőség az egész fenyőfatermést minden évben a kincstár főrakhelyeire leszállítani, melyek a rahói és vissói kerületet illetőleg Bocskón, a királymezőit illetőleg pedig Bustyaházán léteznek.

E rakhelyek azonban a jövőre termelendő tömeggel szemben kicsinyek, és az eddigi termelés elhelyezésére is csak azért voltak elegendők, mert annak mindig csak egy része volt kirakva.

A sószállítás befejezése után ugyanis minden évben télig Bocskóra és Bustyaházára még legfeljebb 70—80 ezer darab szálfá érkezett, de ez kora tavasszal, mielőtt a tutajozás lent megindítható volt, azonnal sóval rakatván meg, elszállíttatott. A felülről később érkező tutajok tehát a rakhelyeket már üresen találták. És ez így folyt egész nyáron át. A fa ugyanis a mint jött, sótalpakká kötöttet, és azonnal tovább ment.

Mielőtt azonban a sónak vizen való szállítása legnagyobb-részt megszűnik a fa vagy részlet- vagy nagykereskedés útján fog eladatni.

Első esetben a fának rakáson kellene maradnia, a míg vevők nem jelentkeznének; ennél fogva pedig néha 2—3 évi készlet is összehalmozódna, mire az említett rakpartok elegendő helyet egyáltalában nem szolgáltatnak.

De második esetben a nagykereskedő számára is kellend helyet kitűzni, hol az a megvett árut a további szállítás akadályozása és a kincstári kezelés háborítása nélkül mindaddig biztosan elhelyezhesse, a míg azt elvitetni kereskedelmi szempontból czélszerűnek nem tartja.

Ily rakhelynek kitünően megfelelő part Tisza-Ujlakon lé-

tezik. Ott a kincstárnak a most épülő állandó hidt át ellenében több évi termelés elhelyezésére is elegendő fensíkja van, mely elöntve még nem volt, s így árvizek ellen teljesen biztosított-nak mondható. E hely egyrészt a Tisza által határoltatik, mig-len az másrészt az épülő vasut tiszaujlaki indóháza közvetlen közelében van, s így kereskedelmileg is igen előnyös pontnak nevezhető hol e fölött akár a kincstár, akár a nagykereskedő a Tisza vidékének állandó piacot nyithat.

Fűrészművek Bocskón és Bustyaházán.

Mielőtt az eladás módozatjaira áttérnék, Nagyméltóságod kegyes figyelmét még azon kérdésre bátorkodom fölkérni, hogy vajjon a Bocskóra és Bustyaházára érkező tutajok oly állapotban, a mint odahozattak, szállittassanak-e akár a kincstár, akár nagykereskedők által Tisza-Ujlakra vagy tovább; vagy hogy azok szétszedessenek-e, miszerint célszerűbben összekötve, megfelelő teherrel rakottan legyenek tovaszállithatók.

Részemről ez utóbbit bátorkodom ajánlani a következő okoknál fogva:

A talpak először is az erdei rakhelyekről egyrészt Királymezőig, másrészt Vissóig a legvakmerőbb tutajosok által hozatnak le üresen.

Onnét közönséges tutajosok a talpakat ismét üresen, vagy csak aránylag igen csekély teherrel megrakva viszik Bocskóig és Bustyaházáig. Itt azok széjjelbontatnak, nagyobb talpakká rendesebben köttetnek, és sóval megrakotván ismét más tutajosok által szállittatnak el.

Azt pedig, hogy Bocskón és Bustyaházán a talpak kikösenek, és azok tovaszállítására ismét más tutajosok szegődtesenek, egyelőre semmikép sem lehetne kikerülni, és minden- esetre sok idő telnék bele, mig az illető tulajosokat ahoz szoktatni sikerülne, hogy Bocskónál, és illetőleg Bustyaházánál tovább is menjenek. De ez még kívánatosnak sem ismerhető,

mert üres talpakat sem a kincstár, sem a kereskedő nem akarhat szállítani ott is, hol ezek megterhelését a vízi-utak állapota megengedi; már pedig a Bocskóra és Bustyaházára érő talpak úgy vannak kötve, hogy azokat rendes teherrel megakni nem lehetne. E kötés inkább arra van számítva, hogy a tutaj a mellékfolyók és patakok medrében előforduló számtalan nehézségeket legyőzhesse; a sziklás és helyenként rohamos esésű víziutakon lejuthasson.

Hogy azonban az ujra kötendő talpakat a vízi sószállítás beszüntetése után is megfelelő teherrel láthassuk el, szükség, miszerint fűrészáruvá a fának oly részét alakítsuk át, mely a hátramaradó szálfa megterhelésére elegendő.

E mennyiség súlya a szállítótalp súlyával körülbelől egyenlőre tehető, miután rendszeren 120 köblábnyi talpat 100—114 köbláb fűrészáruval szoktak megterhelni.

Ily súlyu mennyiséget pedig akkor állíthatunk elő, ha az összes szálfa közel $\frac{2}{3}$ -át fűrészeltetjük fel, miután a világkereskedés céljaira alkalmas tiszta fűrészáru a feldolgozott fának átlagosan 50%-át teszi, miglen a másik 50% selejtté és csekélyebb értékű, helyben eladható széldeszkkává, meg fűrészporrá válik.

Miután pedig a szálfa és rönkö egész tartós termésének mindenkori felhasználását feltéve.

Királymezőről Bustyaházára	3200000
a többi kerületekből Bocskóra	8990000 köbláb

szál- és rönköfát kellend évenként leszállítani: szükséges, miszerint Bocskón a mostani helyett és alkalmasabb ponton oly gőzfűrész állíttassék, melyen körülbelől 6000000 köbláb fát lehessen felfűrészelni, miglen Bustyaházán a felállítandó gőzfűrész 2000000 köblábra kellend berendezni.

E számok különben némi módosítás alá esendnek, mert a föntkitett szálfa- és rönkömennyiségből levonandó egyrészt azon tömeg, melyet az eddigi tapasztalások nyomán számi-

tandó adatok szerint az egyes kerületekben megfelelő javítások mellett fõntartandó fûrészmûvekben feldolgozhatni és vizen leszállíthatni; valamint azon fatõmeg is, mely a kincstár és a megye lakóinak épület- és szerszámfa-szükséglete fõdözésére megkivántatik.

Az igazgatóság tehát fõlszólíttatott, hogy a megjelölt tényezõk megfigyelésével módosítandó fatõmeg feldolgozására elegendõ gõzfûrészek költségeit az 1871-ki költségvetésbe fõlvegye, és azokra nézve annak idején a részletes terveket és költségvetéseket is fõlterjeszsze.

Az említett fûrészmûvek berendezése különben annyival kívánatosabb, miután az e célra fordítandó költség már azon összegbõl is bőven kikerül, mely a selejtté, széldeszkává és fûrészporrá való 4000000 köblábnak hacsak 10 évi és csak Tisza-Ujlakig való szállítása mellõzhetésével megtakarítható.

Egy köblábat ugyanis 40 fontjával számítva, azon tõmeg súlya, melynek szállítása az ajánlott fûrészek fõlépítése után elesik, 1600000 mázsát tesz.

Ebbõl Bustyaházáról 400000, és Bocskóról 1200000 mázsát kellene Tisza-Ujlakra leszállítanunk, és miután vizen a távolság Bocskó és Tisza-Ujlak között körülbelõl 16, Bustyaháza és Tisza-Ujlak között pedig körülbelõl 11 mértföld, a tutajozás költsége pedig mértföld- és mázsánként 0.3 krajczárra tehetõ: kitûnik, hogy az ajánlott uton megtakarítható költség összege a fõntebbi adatok szerint kiszámítva, évenként

$$\begin{aligned} 400000 \times 0.3 \times 11 &= 13200 \text{ ft.} \\ 1200000 \times 0.3 \times 16 &= 57600 \text{ „} \\ \text{összesen} & . \underline{70800} \text{ forintra} \end{aligned}$$

rug, mely összeg tiz évre számítva 708000 forintnyi s így oly tókéat tesz, mely az ajánlott két nagyszerû fûrészek költség-összeget messze túlhaladja.

A fenyõfa-termelés eladása.

1871-tõl kezdve mindaz, ami a kincstár vagy Máramaros-

megye lakói házi szükségletének, vagy netalán sószállításoknak fődözése után fönmarad, nagykereskedőknek 10 évre kötendő szerződések alapján lesz átadandó.

Offerttárgyalás az így eladandó szálfára és fűrészárukra hasonló módon fog megtartatni, a mint ez a lipthói fára nézve történt, még pedig a szerződés egész tartamára egyforma árak alapján; mert eltekintve azon általános nehézségektől melyek a változó árak helyes szabályozásának útjában állanak, melyek miatt nagyobb biztonság kedvéért a lipthói fára változó árak alapján tett ajánlatok is eluttasítottak, és állandó árakra fektetett új tárgyalás indított meg: eltekintve mindezekről, a máramarosi fára nézve szabályozó piac nem is létezik.

Szegedre ugyanis a Maroson és a Tiszán legfeljebb 3—4 milliónyi köbláb fenyőfa érkezik évenként; de ez az értékesítendő máramarosi tömeghez képest sokkal kevesebb, mintsem hogy annak árai szerint a máramarosi fa árát biztosan szabályozni lehetne. Komárom pedig e célra azért nem alkalmas, mert a komáromi árakra az általános kereskedelmi viszonyokon kívül még oly körülmények is lehetnek befolyással, melyek a máramarosi fa áaira nézve szabályozóknak nem tekinthetők.

Megeshetik például, hogy azon vidéken, mely a komáromi piacot látja el fával, hőszegevény tél után a termelésnek csak csekélyebb részét képesek odaszállítani, a mi az árakat mulhatlanul emelné, miglen a Tisza vidékén ugyanazon évben e részt éppen ellenkező, tehát oly körülmények állhatnának be, melyek az árak leszállítását indokolnák.

Hogy a verseny élénkebb legyen az eladandó tömeg két részre fog osztatni; a mi különben nem zárja ki azt, hogy bármely vállalkozó is ne mind a két részletre tehessen ajánlatot. Szemben az értékesítendő fatömeg nagyságával, a felosztás több részletre is kívánatos lenne ugyan, ha ez ellen alig legyőzhető nehézségek nem küzdenének.

Miután ugyanis a királymezői erdőhivatal összes fenyőfa-

ja Bustyaházára, a többi pedig mind Boesckóra szállíttatik, ugy az ellen, hogy fa a bustyaházi rakhelyeken másnak, a boesckói rakhelyeken ismét másnak adassék el, nehézség nem forog fenn, főleg miután a tiszaujlaki rakhely is könnyen kettéosztható; de majdnem lehetetlen volna a bustyaházi vagy a boesckói fát ismét külön több-több részre osztani anélkül, hogy ez az egyes részletek vevőiközt irigykedésre és surlódásokra, sőt az illető tisztviselők gyanusítására ne szolgáltatna alkalmat.

Árszabályzat.

Jövőre és nevezetesen a 10 évre teendő ajánlatok alapjául azonban az eddigitől eltérő árszabályzatot kellend megállapítani. A mostani ugyanis kereskedelmi szempontból sem a vevő, sem az eladó igényeinek nem felel meg, mert sem az egyik sem a másik érdekeit megóvni nem alkalmas. Ugyanolyg hibákban szenved ezen árszabály is, melyek miatt a lip-tói megváltoztatása vált szükségessé. Ez utóbbi hátrányait különben a lip-tói erdőre vonatkozó jelentésemben oly kimerítően tárgyaltam, miszerint azokat itt csak egyszerűen felsorolni és beszűntetésüket ajánlani bátorkodom.

A szálfák ugyanis nem köblábra, de a hosszúság és a felső átmérők bizonyos osztályzataira vonatkoznak.

Szálfák nevezetesen 5-, bezárólag 11 ölnyi hosszúságban készíttetnek, és egymásnál egy-egy öllel hosszabb 7 osztályba esnek. Minden ily hosszosztály ismét 6 alosztályt képez a felső átmérők alapján.

Az 1-ső alosztályt a	11—12,
a 2-ik	„ a 10—11,
a 3-ik	„ a 9—10,
a 4-ik	„ a 8—9,
az 5-ik	„ a 7—8,
a 6-ik	„ a 5—7 hüvelyknyi felső-átmérőjű szálfák képezik.

Miután pedig ily alapon az ugyanegy osztály méreteivel bíró szálfák egymástól mégis igen eltérő köbtartalommal bírhatnak: a kereskedő soha sincs azon helyzetben előre tudhatni, hogy neki a fa köblábja mennyibe kerülend, miglen ő a vevőkkel köbláb szerinti alkut kötni kénytelen.

Második gyökeres hibája ez árszabályzatnak az, hogy abban a szálfák és a fűrészáru minőségi szempontból két-két osztályba soroztatott, melyek között az árkülönbség minden felismerhető alap nélkül 0—50 százaléknyi határok között szökdecsel.

De ily osztályozás még az árkülönbségek okszerű meghatározása mellett sincs helyén; mert igazságosan nem eszközölhető, miután a fán e részt elég élesen megkülönböztethető jelek nem léteznek. Így pedig a roszra hajlandó, vagy nem egészen szilárd jellemű tisztviselőnek bő alkalom nyújtatik a vevőnek többé vagy kevésbé kedvezhetni, azt ezáltal viszontszolgáltatokra bátorítani vagy kényszeríteni, és a kincstárt anyagilag es erkölcsilegkárosítani, még pedig a nélkül, hogy ezt kimutatni és így megakadályozni lehetne.

Végül az árszabályzatban csak 3 öl hosszú és csak 12 hüvelyk széles deszkák foglaltatnak, mert a máramarosi kerületben eddig mást nem készítettek. Miután azonban ez igen tetemes anyagvesztegetéssel van összekötve, és sem a kezelés célszerűségével, sem a vevők igényeivel össze nem egyeztethető tehát fönn sem tartható; a fűrészárakra nézve is új, és a deszkák lehető legtöbb nemeire kiterjedő árszabályzat készített, magában értetvén, hogy a minőség szerinti osztályozás itt is be lett szüntetve, és hogy a selejtáruba csak a vörösreves vagy összetört és egyébként megromlott deszkák sorozhatók, melyek azonban a széldeszkákkal együtt időszakonként árverés útján fognak eladatni.

Papiranyag és papírgyár.

Az eddigiekben felsorolt intézkedések életbeléptetése után számítani lehetend arra, hogy a máramarosi fenyőfatermelés legértékesebb része piacra állítható és értékesíthető leend.

Az egész termelésnek körülbelül 20%-a azonban, mely az egyes törzsek csujjaiból és egyéb rövid törzsrészekből, továbbá a tar- és vigályítási vágásokban nyerhető vékonyabb és jelenleg még csak részben eladható fából áll, ez intézkedések mellett is veszendőbe menend, ha annak értékesítéséről fafogyasztó iparművek föllállítása útján nem gondoskodunk.

E részben a kezdet oly iparművel fog megtétetni, mely ha nem is igen nagy tömeget fogyaszt, de a fának lehető legjobb értékesítését biztosítja. Ilyennek méltán nevezhető az, melynek föladata fából papiranyagot készíteni.

Ily papiranyaggyárt Amstäden és Weidhofen között látam működni, midőn Nagyméltóságod kegyes engedelmével az Ybs-en szokásos óriástutajozást megszemléltem.

E gyár — az ott nyert adatok szerint évenként körülbelül 1200 öl fát változtat papiranyaggá; egy ölből körülbelül 30, s így összesen 36000 mázsa nedves anyagot állítván elő. Ily anyagot a gyár mázsánként átlagosan 7 ftjával tud eladni, minélfogva annak bruttójövedelme 252000 forintra, vagyis ölenként 210 forintra rug.

Mennyi ebből a tiszta jövedelem, azt nem merem találgatni; hogy azonban az nem csekély, föltehetni vélem; mert a gyártás igen egyszerű, és egy szakértő művezető, meg 5—6 értelmesebb munkáson kívül, csupán közönséges napszámokat vesz igénybe. A szükséges munkaerő számra nézve is csekély, miután minden mázsa légszáradt papiranyag előállítására egy napszám elegendő.

Sokkal nagyobb a gépezet és a szükséges épületek befektetési tőkénének törlesztési részlete. Miután azonban az összes berendezés ott csak 200000 forintba került, az sem oly nagy

hogy annál fogva nem lehetne tetemes tiszta jövedelemre számítani, ha a vállalatra nézve előnyös többi föltételek nem hiányoznak.

Ezek legfőbbjeinek nevezhetők:

- a) alkalmas és nem tulságosan drága faanyag és
- b) biztos piac a papíryanagra nézve a gyár közelében.

Az első feltételnek a máramarosi viszonyok tökéletesen megfelelnek, miután ily papíryanagnak legalkalmasabb fa nem a lúczfenyő, és miután e célra csak 3"—1' átmérőjű darabkák szükségesek, melyeknek legfeljebb 1 lábnyi hosszúsággal kell bírniok.

Ezt tekintve, lehetetlen föl nem ismerni, miszerint Máramarosban ily fa még sok ezer öl rothad el évenként a nélkül hogy azt más uton értékesíteni lehetne. E fadarabok vágása és szállítása pedig ugyszólva éppen semmibe sem kerülne, mert a szükséges tömeg a leusztatott rönkök és felfürészelendő tutajfák eddig selejttüzifa gyanánt eladott, vagy használatlan elrothadott végeiből bőven kitelnék.

A második föltétel — az anyaggyár közelében fekvő biztos piac, Máramarosban nincs ugyan megadva, miután papirgyár sem a megyében, sem annak közelében nem létezik. De e föltételnek megfelelni nem lehetetlen, ha a kincstár maga épít az anyaggyárral egy földél alatt papirgyárt is, melyek jövedelmezősége azáltal volna biztosítható, ha a magyar államnak azon papírneműek egész szükséglete, melyeket e gyár előállítani képes, abból földőztetnék.

Annak előnye, ha ily gyárak egy tető alatt állanak, könnyen megítélhető, ha tekintetbe vétetik, miszerint a papíryanag tiszta értéke annál nagyobb, minél kevesebbet vesz abból a papirgyárhoz való szállítás igénybe, és hogy oly esetben, midőn ez utóbbi az előbbihez egészen közel áll, a papíryanag

száritása és hordókba való málházása elesik és az illető összes költségek megtakaríthatók.

Azon feltevés mellett, hogy ily gyárak jól jövedelmeznek, az is bizonyít, miszerint 1852-től 1867-ig az e részt szükséges gépekből Voelter Henrik egymaga 100 darabot adott el, részint Amerikában, részint Európa majdnem minden országában; Austriában nevezetesen 18-at, minálunk Magyarországon azonban még egyet sem.

Hogy pedig ily gyárak szüksége mind érezhetőbbé válik, abból tűnik ki, miszerint a föntebbi számból ez említett évek első 12-jére 48 utolsó háromjára pedig 52 esik.

Nem ajánlom azonban, miszerint ezen igen tetemes összegeket igénylő gyárépitkezés a felhozott adatok alapján megengedtessek; sőt mulhatlanul szükségesnek vélem, hogy elébb a legrészletesebb előmunkálatok alapján megbízható költségvetések készíttessenek, és a remélhető jövedelem megközelítő kiszámítása eszközölttesék.

Mielőtt a szükséges előmunkálatokról bővebben szólanék, oda bátorkodom nyilatkozni, miszerint e gyárak fölállítására Bocskót tartanám legalkalmasabb helyül; mert a föntebbiek szerint ott kellend a legnagyobb fűrészgyárt is felállítani, és mert ennél fogva a papiranyagra felhasználható törzshulladékok ott lesznek a legnagyobb mennyiségben találhatóak. Azonkívül több gyár együtt kevesebb gőzerővel is hajtható, mint a mennyire szükség van, ha azok mindenike külön áll. Végül a gőzgépek ott részint fűrészporral és részint papiranyagra nem használható kéreggel és egyéb forgácsokkal lesznek fűthetők, s ekkép ingyen tüzelőszerrel elláthatók.

Ezek után az előmunkálatokra áttérve, e részt a következő intézkedések szükségesek:

1. Ki kell puhatolni azon papirmennyiséget, melynek elfogyasztására a gyár az állam részéről számíthat. E célból az egyes ministeriumokhoz kérdés intéztetett, és az illető adatok

a pénzügyministerium kebelében is megszerezettek, mert csak így lehet a szükséges papirfaanyag mennyiségét és ennek alapján azon erőt meghatározni, melyre az illető gépek berendezendők de a gyárépületek terjedelmét is csak így lehet megállapítani.

Ez adatok meglévén.

2. Schrittwieser gépészeti mérnök Máramarosba fog küldetni, hogy az igazgatósággal és nevezetesen az erdészeti előadóval kipuhatolja a helyet, hol a bustyaházi és bocskói gőzfürész és az utóbbival kapcsolatban a papiranyag és papirgyár lennének fölállítandók; a mi az adott helynek minden tekintetben lehető legelőnyösebb fölhasználása végett is multhatlanul szükséges. Az utóbb nevezett gyárakra szükséges költség fejében a 1871 iki költségvetésbe 200000 ft. lesz fölveendő, mert remélhetni, hogy az illető előmunkálatok ez évben lesznek befejezve, és mert azon esetre, ha kitünnék, hogy a vállalat biztos előnyöket nyújt, kár volna egy egész esztendő veszíteni, míg ellenkező esetben legfeljebb is az előirányzott 200000 ft. megtakarítása következne be.

3. A hely kiszemelve lévén, arról és környezetéről helyrajzi térképet kellendő készíteni, és azon az illető összes építkezések fekvését kimutatni.

3. A gyári épületekre nézve terv és költségvetés lesz készítendő.

5. A Bécs közelében Baden mellett fekvő leesdorfi May-Escher-féle gyár, hol Voelternek papiranyaggépei készítettnek, fel lesz szólítandó, miszerint nyilatkozzék, hogy e gyárak belberendezésére szükséges gépeket mily idő alatt és minő áron állíthatná ki.

6. Ezen és egynémely a papirgyártást illetőleg még gyűjtendő más adatok alapján a papiranyag és papirgyár fölállításának összes költségei és azok valószínű jövedelme fog kiszámíttatni.

Ha e számítás eredménye kielégítő leendő, a papiranyag

és papirgyár ügyvezetőinek állomásaira pályázat fog nyitattatni és az állomások a részletes építkezési tervek végmegállapítása előtt betöltetni, mert nagyon kívánatos, hogy ezekre nézve az illetők véleménye is kihallgattassék, és hogy az építkezésre ők ügyeljenek föl; a belső berendezés pedig közvetlen vezetésük mellett eszközöltessék.

Bikkfaértékesítés.

Miután az eddigiekben előadni bátorkodtam mindazt, a mi a fenyőfa legnagyobb részének mindenkori biztos értékesíthetőségére vezethet: azon intézkedésekre térek át, melyek csekély nézetem szerint szükségesek, hogy a bikkfából is az eddiginél tetemesen nagyobb tömeg, jövedelmezőbb módon eladassék.

A mi az ottani kincstári erdőkben eddig használatlan maradt, az évenként kerekszámban 100000 ölet tesz,

E tömegből, ha az épülő sodagvár szerződészerű kötelezettségeinek megfelelni képes leend, a min kételkedni egyelőre még nincsen ok, évi 80000 öl eladása biztosítva van. A fennmaradó részletet azonban csak úgy fogjuk értékesíteni, ha egyrészt a szállítást az eddiginél olcsóbbá tehetjük, másrészt oly iparcikkeket állítunk elé bikkfából, melyek vagy helyben felhasználhatók, vagy tovaszállíthatók, miután a tűzifánál sokkal nagyobb fuvarbért képesek elviselni.

A szállítás olcsóbsága által az is el lesz érhető, hogy a fehérpataki vasgyárt olcsóbb szénnel fogjuk elláthatni, s így arra képesíteni, miszerint nagyobb tömegeket állítson elé, és hogy például az eddigi 6000 öl helyett 12 ezeret fogyasztson mert olcsóbb tűziszert birtokában az nemcsak a szegényebb érczet is fel fogja használni, de azt egyáltalában nagyobb távolságból fogja szállíthatni, és befektetéseket is könnyebben fog elviselhetni.

Olcsóbb szállítás mellett a bikkfa oly áron lesz eladható, melynél fogva a jelenleg magánosok által elfoglalt szigeti pi-

aczozt is, így pedig körülbelől még 10000 ölnek eladását fogjuk biztosíthatni.

Az iparczikkék között, melyek ott bikkfából készíthetők, első helyen állanak a sóhordók. Ezek mostanáig a legértékesebb fenyőfából készülnek, mely jó áron különben is eladható; míglen a bikkfa, mely e célra tökéletesen alkalmas, használatlan maradt.

Bikkfából azonban e kívül a mindennapi élet igen különféle szükségleteit elégíthetjük ki, és nem szenved kétséget, hogy keréktalpakat, targonczákat, teknőt, butorfiát, parketteket, főleg a vasuti közlekedés megnyitása után távolabb vidékekre is el lehetend szállítani.

Máramaros azonban annyi bikkerdővel van megáldva, miszerint talán századok fognak elmulni, míg tartamos évi termése állandóan fel lesz használható; míglen fenyőfából még a rendelkezésre állónál sokszorta nagyobb tömeg is értékesíthető, mert e fanemből készült áruk világkereskedelmi cikket képeznek melynek a legtávolabbi piacok is nyitva állanak. Célszerűnek tünik fel tehát a bikkesek használatával a fenyvesek szaporítását egybekötni, azaz; a bikkesek vágásait fenyővel beerdősíteni, s ezek használatát ott kezdeni meg, hol a célba vett átváltoztatásnak a helyi viszonyok nemcsak a talaj minőségénél fogva kedveznek, de hol a szállítási viszonyok is olyak miszerint az alapítandó fenyvesek fája annak idején a lehető legcsekélyebb költséggel lesz piacra állítható.

E kívánalmaknak leginkább felelnek meg a kőrösmezői fenyvesekhez közvetlenül csatlakozó bikkesek, melynek onnét Boesköig a Fekete- és Fehér-Tisza partjain elterülnek.

Itt ugyanis a talaj fenyűfaművelésre kitünően alkalmas és a szállítás annak idején igen olcsón lesz eszközölhető, miután az illető lejtők közvetlenül a nevezett folyók főmedreibe hajlanak; ezek pedig tutajozásra kiválóan és mindig biztosan használhatók.

De e vonalba esik a fehérpataki vasgyár is; ez állabokban található a dongára alkalmas bikkék megfelelő száma, és ez uton lehetend Szigetet is a lehető legolesóbb fával ellátni.

Hogy a felsorolt czélok mind el lehessen érní, a nevezett területet két részre kell osztani, melyek egyike a fehérpataki vasgyár jelenlegi faszükségletének kétszeresét tartósan földözni lesz hivatva. Ez tehát tartamos használatra alapított üzemterv szerint lesz letarolandó, és a vágások fenyővel beerdősítendők. Magában értetik, hogy a fehérpataki vasgyár részére kihasítandó területet az ahoz legközelebb eső állabok képeznek.

A dongakészítést a megjelölt vonal legfelső részén lehetend megkezdeni, és miután ez erdőket a tér fenyőművelése végett tarvágatok utján kellend használni, ugy nemcsak a dongáknak kiszemelt törzsek erre nem alkalmas részét, de az összes többi törzseket is tűzifára kellend fölapritani, és azt részint Fehérpatakra, részint pedig Szigetre szállítani.

A dongák és egyéb műszerfa szállítása Boesköig talpakon lesz eszközölhető, míglen a tűzifa olesó szállithatása végett annak usztatását kell oly módon lehetővé tenni, hogy ennélfogva a tutajozás ne akadályoztassék.

E czélból tehát alkalmas ponton gereblyet kell fölállítani és azt egyoldalról csatornával körülvenni, mely jóval a gereblye fölött venné kezdetét és a gereblye alatt ismét a Tiszába szakadna. Ennek czélja az, hogy oly időben, midőn a gereblye teli van tűzifával, a tutajok fölötte a csatornába legyenek ereszthetők és azon ismét a Tiszába vezethetők.

Ily hely, melyen át nemcsak a tutajoknak szánt csatorna vezethető, de a hol elég nagy raktárt is állithatni, valamivel Fehérpatakon alul található.

Ott az usztatott fa kirakatnék, hogy az onnét lehető legolesóbban építendő vasuton egyrészt Szigetre, masrészt helyben szénné égetve Fehérpatakra szállittassék. E gereblye által

különben még egy tetemes előny lesz elérhető. Jelenleg ugyanis fűrésZRönkököt a kőrösmezei és rahói kerületből guzszsral talpakká összefoglalva usztatnak Boeszkóra, és a rönköszállításnak e lehető legdrágább módját a Tiszán csak gereblye föllállításával lehetend kikerülni. Akkor ugyanis a rönkök a kőrösmezői kerületből egyenkint szabadon lesznek a tűzifával vegyest usztathatók, és az ottani rakhelyen felfűrészeltetvén, talpakon, vagy a tervezett vasuton tovaszállíthatók.

E célra azon fűrésZ, mely megrendeltetett, hogy rajta a kőrösmezői kerület széldöntvényei feldolgoztassanak, e feladat megoldása után a gereblye-raktárba lesz áthelyezendő. A bikkfadongák készítésére egy kisebbszerü gőzfűrésZ lesz beszerzendő és ennek, valamint a gereblyének, a csatornának, a raktár megszerzése- és berendezésének, végül az említett vasutépítésnek költségei az 1871-ki költségvetésbe lesznek felveendőK. Ez annyival könnyebben eszközölhető, miután az előmunkálatok, melyekre szükség van, hogy a befektetések ezélszerűségére nézve biztos ítéletet lehessen mondani, remélhetőleg készen vannak; mert azok még ottlétem alkalmával rendeltettek el.

Ábröncspöznák.

Megemliteni bátorkodom még, hogy a sóhordók ábröncsolására szükséges mogyoró mind ritkábbá kezd válni, és hogy ennél fogva annak tőára, a mindinkább növekedő távolságnál fogva pedig szállítási ára is napról-napra feljebb rug. Igaz ugyan, hogy Máramarosban mértföldeket foglalnak el magánosok tulajdonát képező azon térségek, melyek már csak eszerjebokorral és nevezetesen mogyoróval vannak benöve; de ezek használata is oly okszerűtlen, miszerint már ritka bokor az, mely alkalmas ábröncsfát szolgáltat.

Czélszerű lesz tehát egyelőre legalább egy, e részt alkalmas helyen megfelelő területet kihasítani és ábröncspöznák ter-

melhetése végett mogyoróval betöltetni. Ily terület Rónaszék közelében a felső-rónai határban található és az igazgató felhatalmaztatott, hogy ott 300 holdat a főtjelölt művelés alá vegyen.

Szervezés.

Miután mindazt felszámoltam, a mire műszaki szempontból szükség van, hogy a máramarosi kerület erdőgazdasága minél nagyobb tartós jövedelmet szolgáltatasson, azon intézkedésekre bátorkodom áttérni, melyek nem mellőzhetők, hogy a műszaki intézkedések megfelelően, pontosan és gyorsan végrehajthatók legyenek.

Ide tartoznak: a terület czélszerű felosztása; a tiszti és altiszti személyzet állományának és fizetéseiének szervezése; végül pedig az állomások betöltése oly férflakkal, kik a kitűzött feladatnak, mely nemcsak becsületes jellemet, józan ésszt rendkívüli erélyt és szorgalmat, de kitűnő szakképzettséget is igényel, megfelelni képesek legyenek.

A kerületnek hivatalokra való felosztása.

A szigeti igazgatóság kerületének Máramarosmegyében fekvő erdő- és mezőgazdasági birtoka 5 erdőhivatalra és 2 tisztartóságra volt felosztva. Azonkívül ott két szállhivatal is létezett.

Az erdőhivatalok székhelyei Királymező, Kőrösmező, Rahó, Vissó és Sziget valának. Tisztartóságok Szigeten és Huszton, szállhivatalok pedig Bocskón és Bustyaházán léteztek.

Az egyes erdőhivatalok- és tisztartóságokba osztott földbirtok térnagysága és annak művelési ágak, főfanemek és jogi viszonyok szerinti albeosztása a következő táblázatban van kimutatva.

A vár- megye	Az erdőhivatal	A tisztartóság	Szántóföld és rét	Havas és legelő	Tisztán kinevezési			Korona- városi	Közbir- tokos- sági	Összes terület
					fenyves	lomb	Összesen			
					e r d ő					
m e g n e v e z é s e			1600 □ ölnyi holdakban							
M á r a m a r o s m e g y e	Királymező		460	11,484	61,205	19,981	81,186	.	71,472	164,602.0
	Kőrösmező		1.5	13,171	48,400	13,982	62,382	.	.	75,554.5
	Rahó		447	13,955	62,000	33,368	95,368	.	.	109,770.0
	Vissó		1,812	375	24,900	5,300	30,200	.	96,935	129,322.0
	Sziget	104,089	104,089	33,394	181,410	318,893.0
	Sziget		8,211	18,344	26,555.0
	Huszt		1,551	1,961	3,512.0
Ugocsa	Tisza-Ujlak		575.5	575.5
	Összesen		13,058	59,290	196,505	176,720	373,225	33,394	349,817	828,784

E beosztásra nézve megjegyezni bátorodom, miszerint az erdőhivatalok száma elegendő; de azok határai nem egészen előnyösen voltak megállapítva.

A szigeti erdőhivatal ugyanis nem csak aránytalanul nagy, de e mellett Máramarosmegye majdnem egész hosszát és egyes kiágazataiban annak egyszersmind majdnem egész szélességét is elfoglalja; minélfogva az illető erdőmester annak kezelését megfelelően vezetni és ellenőrizni nem volt képes.

E hivatal területe tehát ketté osztatott a mellékelt térképen kimutatott határolással és úgy, miszerint az új két erdőhivatal egyikének székhelye Bustyaházán a másikának pedig Boeskón van. Ez utóbbihoz még a mostani rahói erdőhivatal alsó része csatoltatott, miglen annak többi területe igen előnyösen a körösmezői erdőhivatallal lett egyesítve.

Az ökörmézői és majdankai közbirtokossági erdők, melyek a szigeti erdőhivatal felügyelete alá tartoztak, a királymezői erdőhivatal alá helyeztetek, miután ahoz legközelebb esnek.

Az erdőhivataloknak pagonyokra való beosztása változatlan maradt, miután azok mindenike bár a közönségesnél nagyobb, de oly jól kikerekített gazdasági egésznek képez, melyet kettészakítani a kezelésnek előnyére nem szolgálna, a költséget pedig tetemesen szaporítaná.

Az erdőhivatalok ezen beosztásánál és székhelyeiknek részben új elhelyezésénél fogva a szálhivatalok beszüntettek és teendőik sokkal czélszerűbben meg olcsóbban a boesközi és bustyaházai erdőhivatalokra ruháztattak.

Főlölegessé vált továbbá a huszti tisztartóság föntartása is, miután az illető és körülbelől csak 2500 holdra terjedő mezőgazdasági földbirtok és az ahoz tartozó épületek és királyi kisebb haszonvételek Huszton egyetlenegy a bustyaházai erdőhivatalnak alárendelendő gazdatiszt, a többi pagonyokban pedig az illető erdészek által igen czélszerűen lesznek kezelhetők.

A szigeti tisztartóság ellenben továbbra is föntartatott,

miután annak működési köre majdnem 27,000 hold számos részletben elszórt földbirtokra, sok épület jó karban tartására, nagyszámu koreshára és malomra és végül igen nagy szertár kezelésére terjed; mely teendők az erdőszemélyzet által egyéb kötelességei elhanyagolása nélkül nem lennének megfelelően elvégezhetőek.

Az erdőhivatalok- és pagonyoknak a tervezett beosztás szerinti átnézete az alábbi kimutatásban van összefoglalva.

Az erdőhivatal megnevezése és székhelye	A pagonyok megnevezése	Az erdőgondnokok székhelyei	A pagony magában foglal			Közbir- tokos- sági er- dők
			kincs- tári er- dőt	korona- városi erdőt	Összesen	
1600 ☐ ölnyi holdakban						
Királymező	Német-Mokra		28,394	.	28,394	87,293
	Brusztura		39,592	.	39,592	.
	Királymező		13,200	.	13,200	.
	Dombó	71,472
	Összesen : 4		81,186	.	81,186	158,765
Rahó	Tiszcsora Kőrösmező		25,570	.	25,570	.
	Lazescsina		20,411	.	20,411	.
	Szvidovecz	"	16,401	.	16,401	.
	Luhi	"	26,055	.	26,055	.
	Voucsi		35,285	.	35,285	.
	Rahó		21,078	.	21,078	.
Összesen : 6		144,800	.	144,800	.	
Vissó	Fajna		26,200	.	26,200	.
	Vissó		4,000	.	4,000	96,935
	Összesen : 2		30,200	.	30,200	96,935

Az erdőhivatal megnevezése és székhelye	A pagonyok megnevezése	Az erdőgondnokok szék helyei	A pagony magában foglal			Közbir- tokossá- gi erdők
			kincs- tári er- dőt	korona városi erdőt	Összesen	
1600 ☐ ölnyi holdakban						
Bocskó	Trebusa		12,950	.	12,950	.
	Rónaszék		9,105	.	9,105	15,351
	Bocskó		24,000	.	24,000	.
	Kabolapolyána		37,000	.	37,000	.
	Sziget		19,518	6122	25,640	51,881
	Összesen: 5		102,573	6,122	108,695	67,232
Bustyaháza	Técső		7,588	9,614	17,202	.
	Visk	11,828	11,828	.
	Huszt		6,878	5,830	12,708	26,885
	Összesen: 3		14,466	27,272	41,738	26,885
Ö s s z e v o n á s.						
	Királymező	4	81,186	.	81,186	158,765
	Rahó	6	144,800	.	144,800	.
	Vissó	2	30,000	.	30,000	96,935
	Bocskó	5	102,573	6,122	108,695	67,232
	Bustyaháza	3	14,466	27,272	41,738	26,885
	Főösszeg .	20	373,225	33,394	406,619	349,817

A hivatal és állomás megnevezése	Rangfokozat	Illetmények						
		Készpénz- fizetés forint	Járadékok				Összesen frt kr	
			nyugdíj- számít- hatók frt	nyugdíj- ba be- nem szá- mithatók kr	nyugdíj- ba be- számít- hatók frt	nyugdíj- ba be- nem szá- mithatók kr		
Erdőtisztí személyzet.								
Három erdőmester egyenként 1200 ft. fizetéssel	VIII.	3600					3600	
Két erdőmester egyenként 1000 forint fizetéssel	VIII.	2000					2000	
Öt erdőmesternek egyenként 20 öl tüzifát			200				200	
" " " 200 font sót				48			48	
" " " 100 ft irodai átalányt				500			500	
" " " 200 ft hiva- talszolgára való átalányt				1000			1000	
Az erdőmesterek lőtartási és utazási átalányai az álló- másokhoz kötve								
Bustyaházán				500			500	
Királymezőn				600			600	
Rahón				600			600	
Vissón				600			600	
Bocskón				600			600	
Három ellenőrző főerdész egyenként 900 ft. fizetéssel	IX.	2700					2700	
Három ellenőrző főerdésznek egyenként 15 öl tüzifát			90				90	
Három ellenőrző főerdésznek egyenként 150 font só				21 60			21 60	
Az ellenőrző főerdészek lőtartási és uta- zási átalányai az állomások- hoz kötve								
Királymezőn				500			500	
Rahón				500			500	
Bocskón				500			500	
Egy pénztárnok 1000 ft fizetéssel	IX.	1000					1000	
" " 900 " "	IX.	900					900	
Két " 800 " "	IX.	1600					1600	
Egy " 700 " "	IX.	700					700	
Öt pénztárnoknak egyenként 15 öl tüzifát			150				150	
" " " 150 font sót				36			36	
(A királymezői, rahói és vissói pénztárnok egyszersmind számvivő)								

A hivatal és állomás megnevezése	Rangfokozat	I l l e t m é n y e k					
		Készpénz- fizetés	J á r a d é k o k		Összesen		
			nyugdíj- ba be- számít- hatók	nyugdíjba be nem számít- hatók			frt
frt	frt	kr	frt	kr	frt	kr	
Husztón	250	.	250
Visken	250	.	250
Técsőn	250	.	250
Dombón	250	.	250
Királymezőn	250	.	250
Német-Mokrán	300	.	300
Bruzturán	300	.	300
Rahón	250	.	250
Bogdánon	300	.	300
Luhin	400	.	400
Szvidoveczen	250	.	250
Lazescsinán	300	.	300
Körösmezőn	300	.	300
Vissón	250	.	250
Fajmán	400	.	400
Szigeten	300	.	300
Rónaszéken	250	.	250
Bocskón	250	.	250
Kabolapolyánán	250	.	250
Trebusán	250	.	250
Egy gazdatiszt 700 frt. fizetéssel	X.	700	700
Egy gazdatisztnek 12 öl tüzi- fát	24	.	.	24
" " 120 font sót	24
" " 10 ft iroda- átalányt	5 76	.	5 76
" " 250 ft lótar- tási és utazási átalányt	10	.	10
Tíz erdőgyakornok egyenként 1 frt. napidijjal	XII.	3,650	3,650
Tíz erdőgyakornok egyenként 80 kr napidijjal	XII.	2,920	2,920
Összeg	43,970	1,356	.	13,755 44	.	59,081 44

A hivatal és állomás megnevezése	Rangfokozat	Illetmények						
		Készpénz- fizetés	Járadékok				Összesen	
			nyugdíj- ba be- számitha- tók		nyugdíjba b nem számít- hatók			
frt	frt	kr	frt	kr	frt	kr		
Gazdatiszti személyzet.								
Egy tisztartó 1000 frt fizetéssel	VIII.	1,000	1,000 .	
Egy tisztartónak 20 öl tüzif. " " 200 font sót	40	.	.	.	40 .	
" " 100 frt iro- da átalányt	9 60	.	9 60 .	
" " 200 frt hiva- talszolgára való átalányt	100	.	100 .	
" " 200 frt hiva- talszolgára való átalányt	200	.	200 .	
Egy tisztartónak ló tartási és utazási átalányt	600	.	600 .	
Egy számvivő 800 frt fize- téssel	IX.	800	800 .	
Egy számvivőnek 15 öl tüzifát " " 150 font sót	30	.	.	.	30 .	
Egy ispán 600 frt fizetéssel Egy ispánnak 12 öl tüzifát	X.	600	.	.	7 20	.	7 20 .	
" " 120 font sót	24	.	.	.	24 .	
" " 10 frt irodaál- talányt	5 76	.	5 76 .	
" " ló tartási és uta- zási átalányt	10	.	10 .	
" " ló tartási és uta- zási átalányt	250	.	250 .	
Egy irtó 400 frt fizetéssel Egy irtóknak 8 öl tüzifát	XII.	400	400 .	
" " 100 font sót	16	.	.	.	16 .	
" " 100 font sót	4 80	.	4 80 .	
Összeg	2,800	110	.	1,187 36	.	4,097 36 .	
Ahoz az erdészeti személyzet	43,970	1,356	.	13,755 44	.	59,081 44 .	
Főösszeg	46,770	1,466	.	14,942 80	.	63,178 80 .	

A hivatal és állomás megnevezése	Rangfokozat	Illetmények				
		Késpénz- fizetés	Járadékok		Összesen	
			nyugdíj- ba be- számitha- tók	nyugdíjba be nem számít- hatók		frt kr
frt	frt kr	frt kr	frt kr	frt kr		
Ezenkívül az igazgatósági sze- mélyzet kiegészítéseül az igazgatóság szervezéseig ideiglenesen rendszeresít- tetik:						
Egy vízépítészeti mér- nök 1000 frt fizetéssel .	IX.	1,000	.	.	1,000 .	
Egy vízépítészeti mérnöknek 15 öl tüzfát	30	.	30 .	
Egy vízépítészeti mérnöknek 150 font sót	7 20	7 20	
Egy építész 700 frt fize- téssel	X.	700	.	.	700 .	
Egy építésznek 12 öl tüzfát	.	.	24	.	24 .	
„ „ 120 font sót	.	.	.	5 76	5 76	
Egy pénztártiszt 800 frt fizetéssel	X.	800	.	.	800 .	
Egy pénztártisztnek 12 öl tü- zfát	24	.	24 .	
Egy pénztártisztnek 120 font sót	5 76	5 76	
Összesen	2,500	78	18 72	2,596 72	

Megjegyzések.

1. A fõnt kimutatott illetményeken kívül a tisztviselõket lakás- vagy annak hiányában szálláspenzül évi fizetésük 15%-a illeti.

2. Továbbá minden erdészeti és gazdasági tisztviselõnek tehéntartásra, még pedig egyenként: az erdõmesternek 18 hold, az ellenõrzõ fõerdésznek 13.5 hold, a pénztárnoknak 11 hold, a pénztári ellenõrnek 7.5 hold, az erdészeti számvivõnek 9 hold, az orvosnak 9 hold, az erdésznek 10.5 hold, a gazdasztizstnek 10.5 hold, a tiszttartónak 18 hold, a gazdasági számvivõnek 10 hold, az ispánnak 8 hold, és az irnoknak 5 catas-tralis hold szántóföld vagy kaszáló adatik haszonélvezetbe, mely illetmény azonban a nyugdíjba be nem számítható.

3. A tüzifa 6' széles, 6' magas és 3' mély ölekben, még pedig kemény hasábfában szolgáltatik ki, és mint tehermentes és díjkötelezett illetmény ölenként 2 forintjával a nyugdíjba beszámítható.

4. A sóilletmény kiszolgáltatása az eziránt fennálló szabályokhoz köttetik.

5. A lótar-tási és utazási átalány csak azon esetre szolgáltatik ki még pedig az erdõmesternek, ellenõrzõ fõerdésznek és tiszttartónak ha két, az építésznek, orvosnak, erdésznek, gazdasztizstnek és ispánnak pedig ha egy lovat valósággal tart. Ujjonnan kinevezett vagy lovaikat szerencsétlenség által vesztett tisztviselõknek, lóbeszerzésre negyedévi határidõ engedtetik, melynek e részt eredménytelen eltelte után a lótar-tási és utazási átalány beszünttetetik.

6. Az irodai átalányból, mely a hivatalok számára azok fõnökeinek, különben az egyes tiszteteknek szolgáltatik ki, az összes íróanyagok és eszközök, a könyvkötõi munkák, továbbá a világitás, a hivatal-helyiségek tisztántartása és egyéb kisebb irodai szükségletek költségei fedezendõk.

7. A hivatal szolgárára való átalány a hivatal főnökének szolgáltat ki, s ez abból saját választása szerint fogadhat hivatal szolgát, aki nem tekintetik állandó és nyugbérre jogosult kincstári szolgának, s a kit a hivatal főnök, ha meg nem felel, mással cserélhet föl.

8. Az erdőmesterek, pénztárnokok, raktárgondnokok és erdészek különálló összetes tiszti testületet (concretal statut) képeznek; fizetésük nincs az állomáshoz kötve, úgy hogy ugyanazon állomáson rangsorozatuk szerint a magasabb osztályba lépnek elő, mely előléptetésnél azonban minden üresedésbe jött negyedik állomás, a rangsorozat tekintetbevétele nélkül, a legképesebb és legérdemesebb egyénnel töltetik be.

9. Minden erdő- és gazdatiszt, az építész, orvosok, erdőgyakornokok és gazdasági irnok kivételével, ugyancsak az igazgatósághoz beosztott pénztártiszt is köteles a szabályszerű tiszti óvadékot fizetésének $\frac{2}{3}$ -ával készpénzben letenni.

A fentebbi táblázatban foglal tisztviselek az egyes hivatalokhoz következőképen osztatnak be:

A bustyaházai erdőhivatalhoz:

1 erdőmester Bustyaházára	1 építész Bustyaházára,
1 pénztárnok „	1 erdész Husztra,
1 pénztári ellenőr „	1 „ Viskre,
1 számvivő „	1 „ Técsőre
1 raktárgondnok „	1 gazdatiszt Husztra,
1 raktártiszt „	3 erdőgyakornok.

A királymezői erdőhivatalhoz:

1 erdőmester Királymezőre,	1 erdész Dombóra,
1 ellenőrző főerdész Királym.,	1 „ Királymezőre
1 pénztárnok és számvivő „	1 „ Német-Mokrára,
1 pénztári ellenőr „	1 „ Bruszturára,
1 orvos „	4 erdőgyakornok.

A rahói erdőhivatalhoz :

1 erdőmester Rahóra,	1 erdész Bogdánra,
1 ellenőrző főerdész Rahóra	1 „ Luhira,
1 pénztárnok és számvivő Ra- hóra,	1 „ Szvidoveczre, lakhelyök
1 pénztári ellenőr Rahóra	1 „ Lazsesinára, Kőrös- mező
1 orvos Rahóra	1 „ Tiszcesorára,
1 „ Kőrösmezőre,	5. erdőgyakornok.
1 erdész Rahóra,	

A vissói erdőhivatalhoz :

1 erdőmester Vissóra,	1 erdész Vissóra,
1 pénztárnok és számvivő Vis.,	1 „ Fajnára
1 pénztári ellenőr Vissóra	3 erdőgyakornok
1 orvos Vissóra,	

A bocskói erdőhivatalhoz :

1 erdőmester Bocskóra,	1 orvos Bocskóra,
1 ellenőrző főerdész Bocskóra	1 erdész Szigetre,
1 pénztárnok „	1 „ Rónaszékra,
1 pénztári ellenőr „	1 „ Bocskóra,
1 számvivő „	1 „ Kabolapolyánára
1 raktárgondnok „	1 „ Trebusára.
2 raktártiszt „	5 „ erdőgyakornok

A szigeti gazdasági hivatalhoz :

1 tisztartó Szigetre,	1 ispán Szigetre,
1 számvivő „	1 irtok „

Az igazgatósághoz.

1 vízépítészeti mérnök Szigetre,	1 pénztártártiszt Szigetre.
1 építész Szigetre,	

Az egyes erdőhivatalokhoz beosztott erdőgyakornokok szükség szerint nemcsak e hivataloknál és azok kerületeiben, hanem más erdőhivataloknál és erdőterületekben, továbbá az erdőrendezésnél és igazgatóságánál is alkalmazhatók.

(Folytatása következik.)

A badeni és württembergi fekete erdő.

(Folytatás.)

Erdőhasználat.

a) A fának döntése és feldolgozása.

A favágási üzem itt a tökély magas fokát érte el és minden tekintetben sok említésre méltót nyújt.

Württembergben úgy mint Badenben, favágási utasítások állanak fenn, melyekben pontosan le van írva hogy miként kell a favágóknak a döntést véghez vinni; mi módon készítenő a szerszámfa és a kéreg, és hogyan kell a tüzelőfát feldolgozni, szétválogatni és felrakásolni.

Ezen utasítások szigora már abból is kitűnik, hogy 4"-nél magasabb tuskót nem szabad hagyni, s hogy az ezen szabály ellen vétő favágók a fa vastagsága szerint 50 krtól 1 forintig büttetettek. Ha munkás hanyagsága folytán a döntésnél a törzs eltörik, az ebből eredő kárt az megtéríteni tartozik.

A szerszámfának vágása tavaszkor történik, miután a nedvben vágott fa hamarabb szárad és jobban hántható. Ehez járul még azon tapasztalat is, hogy a nedvvágások alkalmazásánál a jegenyefenyő serdényén ejtett sebek legjobban befornak.

A téli vágásokat, kiváltképen a jegenyefenyűnél, egészen beszüntették, mert nem csak hogy a télen vágott fát a féreg többnyire ellepi hanem a védelmétől megfosztott serdény is a nagy hideg által sokat szenved.